

Det kongelige danske geografiske Selskab.

det første Møde for Vinteren 1883—84 meddelte Kapt. *Irgens-Bergh* nogle Rejseminder fra Djava, og dernæst gennemgik Prof. *Erslev* Nordenskiöld's Rapport om hans Grønlands-Expedition 1883.

I **det andet Møde** meddelte Prof. *V. Schmidt* Oplysninger om etnografiske Forhold i Nord- og Mellem-afrika, og dernæst gav Prof. *Erslev* en Skildring af Skt. Gotthard før og nu.

Det tredje Møde var til Ære for

„Dijmphna“-Expeditionen.

Dette Møde, der holdtes i Kasinos lille Sal, var usædvanlig talrig besøgt og overværedes af *Hs. Maj. Kongen*, Deres kongelige Højheder *Kronprinsen*, *Kronprinsessen* og *Prins Valdemar* samt Deres Højheder *Prinserne Wilhelm* og *Hans*. Indbudte vare alle Medlemmer af Expeditionen, og Mandskabet, som hørte dertil, havde Plads paa en særegen Tribune; over Talerstolen var der hængt danske og italienske Flag, og desuden en Plade med Navnene paa Expeditionens Medlemmer.

Selskabets anden Vicepræsident, Viceadmiral *Wrisberg*, aabnede Mødet og mindede om, hvorledes Løjtnant *Hovgaard* havde fattet Planen til Expeditionen, og hvorledes en af vore Medborgere havde sat ham i Stand til at gennemføre sin Plan. Skjønt Selskabet ikke havde haft direkte Part i Expeditionen, uden for saa vidt som det havde bevilget en Sum dertil, havde det fulgt den med Interesse og saa nu med Glæde dens Deltagere i sin Midte. Des værre havde Expeditionen paa Grund af uforudsete Omstændigheder ikke naaet sit Maal; men den havde indsamlet betydeligt videnskabeligt Materiale og havde endelig kommet den hollandske meteorologiske Expedition til betydelig Nytte. Var Expeditionen saaledes ikke kommet derhen, hvor den eftertragtede, havde den ikke udrettet lidet og vist, hvad den danske Sømand duer til. Han ønskede *Hovgaard* og hans Ledsagere „Velkommen“.

Løjtnant *Hovgaard* mindede om, at han i sin Tid havde fremsat Planen her i Selskabet. Han skyldte derfor ogsaa Selskabet at meddele det Resultat af Expeditionen. I sine Hovedtræk var Rejsen kjendt af de Breve, der ere offentliggjorte; men der var dog Punkter, som af forskellige Hensyn ikke vare blevne fremdragne. Is-aaret havde ikke været heldigt, og han omtalte den Maade, hvorpaa man rettest burde navigere langs Asiens Kyst. Den største Vanskelighed laa i Stræderne; kom man først gennem dem, og benyttede man saa Øjeblikket, var man over det værste. Der var vel Hindringer alligevel;

men et større søgaaende Dampskib kunde dog klare sig, selv om det kom ind i Isen. Et mindre Dampskib som „Dijmphna“ gjorde rettest i at følge Kysten. Taleren skildrede Rejsen i sine Hovedtræk, indtil det for Expeditionens Fremgang skæbnesvangre afgjørende Tidspunkt kom.

„Det var altsaa lykkedes os ved strængt at følge den for Sejladsen i disse Farvande opstillede Teori at komme over de værste Vanskeligheder. Stræderne vare passerede, og vi havde en bred, aaben Kystrende for os; Pakisen, som vi saa ude til Søs, generede os ikke, da vi ved at holde os til Kysten let kunde omsejle den.

Da indtraf en aldeles *uventet Omstændighed*, der med ét Slag ændrede Forholdene. Der er under vor Fraværelse skrevet meget om vort Møde med Dampskibene „Varna“ og „Louise“, og hele Forholdet er blevet saa forskjellig bedømt, at jeg skal tillade mig nærmere at belyse det. Naar Folk gaa som Skibsførere til arktiske Egne, har man Lov til at forudsætte, at de ikke ere uvidende om, at det er meget farligt at ligge i Besæt midt inde i Polarisen og hen imod September Maanedes Slutning. Ere de sig det farlige i denne Situation bevidste, ville de ikke uden bydende Nødvendighed kalde andre til sig og derved udsætte dem for en lignende Skæbne. Naar derfor to Skibe i denne farlige Situation gjøre alt, hvad de formaa for at tiltrække sig et tredje Skibs Opmærksomhed, maa man gaa ud fra, at de trænge til en eller anden Hjælp; det falder jo dog ikke et fornuftigt Menneske ind at lokke andre i Besæt for at hilse paa dem og drikke et Glas Vin. Paa saadanne Narrestreger tænker man ikke i slige Øjeblikke! Da jeg derfor saa „Varna“ og „Louise“ at kaste Kul paa Fyrene, for at vi skulde se Røgen, at hejse Flagene, hvorved man saa Rejsningen træde bedre frem paa Isens Baggrund, samt at skyde nogle Kanonskud, var jeg fast overtødet om, at de i høj Grad maatte ønske vor Hjælp i en eller anden Retning. Belysningen tillod os i den store Afstand ikke engang at skjelne deres Nationalflag, og Tanken om ved Signaler at kommunikere med dem kunde derfor ikke opstaa hos mig; det var fuldstændig umuligt paa denne Maade at faa noget at vide. For at komme i Forbindelse ved Hjælp af Baade maatte vi gaa saa tæt til som mulig; thi Isens Beskaffenhed var en saadan, at man ikke kunde sejle imellem Flagerne, ej heller trække Baade over dem uden hvert Øjeblik at være nødt til at sætte dem i Vandet for atter snart efter at hale dem op igjen. Vi maatte derfor fortsætte ind i den Bugt i Pakisen, hvori vi befandt os,

og gik lige til Randen af den tætte Is, hvor vi omtrent vare i en halv geogr. Mils Afstand fra Skibene, der ved Mørkets Frembrud højste Lanterner, og saaledes vedblev at kalde paa os. Dette sidste Tegn til, at de absolut vilde communicere med os, bestemte mig til at blive. Det var ikke blot en „kammeratlig“ Følelse, der her dikterede, hvad jeg burde gjøre, jeg handlede med fuld Bevidsthed og koldt Overlæg *tværtimod de Principer, jeg saa vel som alle andre* hylde med Hensyn til Sejladsen i disse Egne, og efter hvilke jeg havde navigeret i den sidste Maaned. Jeg mente, at jeg skyldte den danske Nations Hæder at opgive min oprindelige Plan, om det skulde blive nødvendigt, langt hellere end at man senere skulde kunne sige, at et dansk Skib havde ladet Folk i Stikken og overgivet dem til Ødelæggelse. Sæt, at de to Skibe virkelig havde været i den yderste Fare, og sæt, at „Dijmphna“ da ikke havde hjulpet dem; hvad vilde der saa være sket? Vilde man saa ikke have bebrejdet mig og *med Rette* have bebrejdet mig, at jeg havde overgivet en Mængde Mennesker til Døden? Jeg mente derfor, at det var min simple Pligt ikke at vige tilbage for Faren, og jeg betragtede det i Øjeblikket som min vigtigste Mission at yde de fremmede al den Hjælp, jeg kunde. Derfor blev jeg, og jeg tror at turde paastaa, at om man end bag efter ser, at det muligvis ikke havde været nødvendigt, saa vilde enhver i mit Sted med nogen Omtanke og med almenmenneskelig Følelse have gjort det samme som jeg. *Dette er i al Korthed mit Forsvar paa dette Punkt*, skæbnsvangert for Expeditionen, som det blev“!

Han skildrede derpaa kort, hvorledes han den følgende Tid klarede sig i Isen. Den sikreste Maade, man under arktiske Isforhold havde at forholde sig paa, var at indrette Depoter og at gaa fra Skibet, naar Ispresningen begyndte. Hollænderne og Nordmændene rettede sig snart efter Talerens Ordning, saa at alt blev lagt til Rette en stor Expedition, som i Tilfælde af Skibenes Ødelæggelse havde Depoter og Slæder at stole paa. Man blev i Tidens Løb vant til Presningerne; man kom i Ro og kunde foretage mere videnskabelige Undersøgelser, og Vejret blev ind i Januar ligefrem godt i Modsætning til det, „Vega“ havde haft. Taleren foreviste Billedet af en stor Hule, som Mandskabet havde udhugget i en Toros (sammenskruet Ismasse), og omtalte nærmere, hvorledes Expeditionen havde faaet Tiden til at gaa. Efterhaanden som Tiden gik, trængte Tanken om Hjemreisen sig naturligvis stærkere frem, og han kom derpaa til et nyt Punkt, som han paa Grund af den Diskussion, der herhjemme har været ført derom, tillod sig at gaa lidt nærmere ind paa. „Jeg tænker paa *Proviantspørgsmaalet*.

Som bekendt, havde Nordmændene næsten ingen Proviant, og meget snart maatte Hollænderne hjælpe dem; men da de to Nationers Levemaade er meget forskjellig, strakte de hollandske Rationer aldeles ikke til for en norsk Matros. Efter kort Tids Forløb, allerede i November, klagede Nordmændene derfor over, at de vare sultne og efter forskjellige Konferencer, i hvilke Hollænderne erklærede ikke at have Proviant nok til at forhøje Rationerne, bleve vi enige om, at jeg skulde supplere Nordmændenes Rationer med konserveret Kjød og Brød. Jeg kunde nemlig ikke rolig se paa, at disse Folk bleve svagere og svagere af Mangel paa kraftig Næring; thi i Tilfælde af at Skibene gik under, vilde jo mine Folk komme til at trække det største Læs, og Sikkerheden for deres Liv saaledes meget forringes.

Da „Varna“ knustes den 24de December, løb den strax fuld af Vand, og i den første Tid var det altfor farligt at arbejde i Lasten, i hvis Bund Provianten laa, og senere var den presset sammen, saa at mange af de Ting, der toges op, vare stærkt beskadigede, i det de maatte hugges ud af Isen. Naar nogen har paastaet, at jeg nægtede at bjærge Proviant fra „Varna“, da hviler dette paa en fuldstændig Misforstaaelse, i det jeg meget glad tog imod de saare ringe Kvantiteter af Konserver, der bleve bjærgede, hvorimod jeg, da Skibet var meget overfyldt, ikke tog flere Grøntsager om Bord, end vi havde Brug for. Ligeledes nægtede jeg at tage noget Genever, som Hollænderne havde fisket op af „Varnas“ Agterlast om Bord, da vi havde Spirituosa nok til Rationerne, og der ikke var nogen særlig Anledning til at forhøje disse. Medens vi saaledes med Hensyn til flere Proviantsorter kunde leve endog rigelig uden at tage for meget paa „Dijmphnas“ Forraad, vare vi, hvad de to vigtigste Sorter, konserveret Kjød og Flæsk angaar, saa godt som udelukkende henviste til os selv, da der fra „Varna“ kun bjærgedes 8 Dages Kjød og 3 Dages Flæsk, foruden hvad der var nødvendigt til en af Hollænderne og Nordmænd mulig iværksat selvstændig Retræte; men dette sidste rørte vi ikke, da vi jo i saa Fald maatte have medgivet dem af vor Proviant paa Tilbagetoget.

I 7 Maaneder tærede derfor 21 Mand paa vore Forraad; men om end mine egne Planer derved led et yderligere Afbæk, fandt jeg dog en stor Trøst i Bevidstheden om, at den hollandske Expedition derved sattes i Stand til at foretage sine Arbejder; uden „Dijmphna“ vilde den jo ikke kunnet have foretaget noget som helst, den havde været henvist til en, paa dette Tidspunkt mere end tvivlsom Retræte. Den ærede Forsamling maa nu dømme om hele denne vigtige Sag, og om der har været Grund for os til at handle anderledes end vi gjorde

Jeg har ogsaa det Haab, at *baade den norske Besætning paa „Varna“, saa vel som den videnskabelige hollandske Expedition have Anledning for deres Vedkommende til at være tilfredse med, at „Dijmphna“ standse for deres Skyld“.*

Havde Expeditionen haft fuld Proviant, medens den nu for de to vigtigste Sorters Skyld kun havde 7 Maaneders, havde der kunnet være Tale om et Vintertogt. Nu maatte denne Tanke i sin Helhed opgives, og Taleren havde da tænkt sig at efterlade nogle af Expeditionens Medlemmer paa Skibet og at lade de andre søge Land; men saa knækkede Skruen. Den blev vel gjort i Stand, men saa kom Skibet los, og „Dijmphna“ klarede sig godt igjennem den kariske Port, hvad der til Dels skyldtes Skibets ringe Længde. Han bragte en hjertelig Tak til alle dem, der havde støttet hans Expedition: *Hs. Maj. Kongen, Marineministeriet, Grossererne Gamél, alle andre Bidragydere, særlig det geografiske Selskab* og endelig hans *Kammerater*.

Admiral *Wrisberg* takkede Løjtnant *Hovgaard*. Han fremhævede, at „Varna“ ingenlunde havde været udrustet til en arktisk Expedition. Havde den ikke haft den hollandske Expeditions Proviant og senere „Dijmphnas“ at ty til, vilde dens Skæbne have været sørgelig. Han maatte, saa vidt han kunde skjønne, udtale, at Aarene 1882—83 havde været særlig uheldige Isaar, og han holdt paa, at Forholdene deroppe vare meget prekære. Havde Expeditionen end ikke naaet sit Maal, var det et stort Held, at Chefen bragte Skibet helt og holdent tilbage til Reden, uden at have mistet en eneste Mand. Han opfordrede Forsamlingen til at istemme et Hurra for *Hovgaard* og hans Besætning (Stærke Hurraraab).

Ved det Festmaaltid, som derefter blev afholdt, udbragte Admiral *Wrisberg* en Skaal for *Hs. Maj. Kongen*, som var Selskabets Protektor og ofte havde bæret dets Møder med sin Nærværelse. I det han udtalte Ønsket om, at der maatte times *Hs. Majestæt* al Glæde og Lykke, opfordrede han Selskabet til at raabe et Hurra for Kongen. Kraftige Hurraraab besvarede denne Opfordring, og efter en Sang til „Til *Dijmphna-Expeditionen“*, tog Marineminister *Ravn* Ordet. Af Bladene og af Foredraget i Aften kjendte alle Expeditionens Gang, og han vilde derfor ikke trætte ved nogen Gjentakelse. Han havde oprindeligt tænkt paa at udtale sig om Grunden til, at vi modtog Expeditionen saaledes, som vi gjorde det i Aften, skjønt den ikke havde naaet sit Maal. Men det var til Dels allerede blevet sagt i den Sang, som nys var blevet afsungen. Expeditionens Medlemmer havde, for at sige det kort, kæmpet som Mænd og havde draget Verdens Opmærksomhed hen paa sig, og de havde gjort

det saaledes, at baade Nationen og Flaget havde Ære deraf. Vi vare alle overbeviste om, at det var rigtigt, hvad *Hovgaard* havde sagt, at alle i Expeditionen, fra øverst til nederst, havde gjort deres Pligt. Der var udvist en sjælden Grad af Dygtighed, Snarraadighed og Djærvhed under vanskelige Forhold, og derfor havde vi ønsket at hædre Expeditionens Medlemmer i Aften. Han vilde opfordre de tilstedeværende til at drikke en Skaal for dem, for Chefen, for Officererne og for hvert enkelt Medlem af Mandskabet. Kraftige Hurraraab fulgte, og derpaa takkede Løjtnant *Hovgaard* paa egne og Kammeraters Vegne. Han vilde ikke mere tale om det Maal, som ikke var naaet, hvad ingen mere end han og hans Kammerater beklagede. Den drøjeste Time, han havde haft, var den, da han saa, at Expeditionen var standset. Han vilde særlig rette sin Tak til det *geografiske Selskab*. Dette havde i Begyndelsen maattet lide under en vis Mistillid; men det havde kæmpet sig frem og naaet et meget stort Medlemsantal. Han havde i London været til Stede ved et af det verdensberømte, engelske geografiske Selskabs Møder, men skjønt Æmnet var særlig interessant, og skjønt man sagde, at Mødet var særlig godt besøgt, havde det dog ikke været nær saa godt besøgt som dette Selskabs Møder. Vort Selskabs Tidsskrift nød Agtelse i Udlandet, og mange af dets Artikler bleve oversatte; han havde personlig haft Lejlighed til at føle, hvilken Støtte man kunde have af en saadan Institution. Han vilde derfor opfordre Forsamlingen til at tømme et Glas for det kgl. danske geografiske Selskabs Præsident og for Selskabet.

Efter at der var sunget en Sang for Grosserer *Augustin Gamél*, talte Admiral *Wrisberg*. Naar et Menneske udfyldte sin Livsstilling med Dygtighed og Samvittighedsfuldhed, skænkede vi ham alle vor Agtelse; men naar en Mand ved Siden deraf uden at forsømme sin Dont ofrede sig for en Idé, skyldte vi ham vor Beundring. Dette havde været Tilfældet med en Mand i vor Midte. *Hovgaard* havde udarbejdet Planen; alt var færdigt, men Bevægkraften manglede. *Hovgaard* havde henvendt sig i Udlandet, men forgjæves. Da han kom til *Augustin Gamél*, sattes Expeditionen i Gang, og senere var *Arnold Gamél* traadt til. Deres Færd havde været beundringsværdig; de havde hele Tiden været villige til Ofre, og derfor skyldte vi — ingen dog mere end det *geografiske Selskab* — dem stor Erkjendtlighed. Var Maalet ikke naaet, var der dog naaet saa meget, at vi skyldte *Brødrene Gamél* Ønsket om Fremtidsheld og Lykke i al deres Færd.

Grosserer *Augustin Gamél* takkede. Han kunde ikke tage imod al den Ære, der var vist ham; hvad

han havde ydet, var kun et ringe Afdrag paa den Taknemlighed, han og hans nærede mod det danske Folk. Begejstringen havde været stor i Danmark for Hovgaard's Togt; men Bidragene havde været ligesom Eukens Skjærv, de vare smaa. Det havde været ham kjært, da Hovgaard henvendte sig til ham, og fra det Øjeblik af, at Expeditionen fik hans Moders Navn, havde han paataget sig Ansvaret for dens Gjennemførelse. Fra det Øjeblik af, at *Kongen* og *Dronningen* havde betraadt Skibets Dæk, havde han bestemt, at det skulde sejle, og det sejlede. Fra Udlandet var der indløbet lokkende Tilbud; men han havde ikke villet give andre Landre Æren og havde selv afslaaet *Oscar Dicksons* Tilbud. Med sin Hustrus Tilladelse havde han saa tilbudt at give den sidste Skjærv. Han værgede Beskyldningen imod at have skadet eventuelle Grønlands-Expeditioner og vilde med største Glæde bortgive alt, hvad Skibet bragte i Havn. Han vilde haabe, at Expeditionen havde gjort Gavn ved i al Fald at vække Interesse for arktiske Expeditioner og bad Forsamlingen tømme sit Glas for den første Regerings-Expedition, som gik til Grønland.

Marineministeren erkjendte, at Hovgaard's Togt ikke var kommet i Vejen for en Grønlands-Expedition. Han vilde i højeste Grad ønske, at en saadan kom i Stand. Kaptajn *Irminger* mindede om den danske Expedition, som laa paa Forpost under Grønlands Østkyst. Det tilkom Danskerne at løfte det Slør, som i Aarhundreder havde hvilet over et Afsnit af Nordboernes Hitorie.

Marineministeren mindede om, at en italiensk Officer havde deltaget i „*Dijmphna*“-Expeditionen. Den italienske Marine, Arvetageren efter Genuas og Venedigs Flaader, var en af de største i Nutiden og stod i det venskabeligste Forhold til Danmark; den havde nemlig i flere Aar modtaget danske Søofficerer paa den smukkeste

Maade. Baade af denne Grund og fordi Løjtnant *de Rensis* havde deltaget i Hovgaard's Togt, bad han Forsamlingen tømme et Bæger for den italienske Marine.

Den italienske Gesandt, Marquis *Beccaria d'Incisa* takkede paa fransk paa den italienske Marines Vegne. Han fremhævede den smukke Maade, hvorpaa de danske Søofficerer havde udført deres Tjeneste i den italienske Marine, og mindede om den Hæder, Søhelte som Kristian den fjerde, Niels Juel og Tordenskjold havde høstet. Han endte med et Leve for Danmark, det danske Kongehus og den danske Marine.

Stiftamtmand *Bille-Brahe* udbragte en Skaal for den elektro-magnetiske Kraft, en Kraft, som var til før Ørstedes, før Hovgaard's Tid, og som spandt sig fra Nordpolen til Sydpolen; han vilde udbringe en Skaal for Fru *Hovgaard*, som selv højt oppe imod Nord havde sat Hovgaard i Forbindelse med Kjøbenhavn. Prof. *Erslev* bragte en Hilsen fra Baron *Negri* i Italien, som havde sendt ham to Kaart, et til Løjtnant Hovgaard og et til hans Landsmand, Løjtnant *de Rensis*, med de mest sympatiske Ord. Han bad *de Rensis* bringe en Hilsen til det geografiske Selskab i Rom. Paa fransk henvendte han sig til den italienske Gesandt, i det han mindede om den fælles Skæbne, Italien og Danmark havde haft, at lide under mægtige Naboers Vold. Under stærkt Bifald udbragte han en Skaal for det enige, frie Italien. Marquis *Beccaria d'Incisa* takkede og udbragte gode Ønsker for Danmark, som havde vundet hele Evropas Agtelse. Løjtnant *de Rensis* takkede paa dansk for de hædronde Ord, der vare sagte af Selskabets Sekretær. Hans Sejlads under det danske Flag vilde altid være et af hans smukkeste Minder. Han udbragte under Bifald et Leve for dem, der havde bidraget til Danmarks „*Gloire*“ og til den geografiske Videnskabs Fremme.

Et Stykke eskimoisk Literatur,

ved A. E. Nordenskiöld.

Paa den sidste Grønlands-Expedition traf *Nordenskiöld* ogsaa en Halvblods-Eskimo, *Lars Møller*, der er Redaktør af en i Godthaab trykt Eskimotidende, „*Atuagaglliutit*“; han er tillige Bogtrykker, Tegner, Litograf og Eskimo-Digter. Han oversatte paa dansk for *Nordenskiöld* en Beskrivelse af en Rejse, som to Eskimoer gjorde til Evropa og som tryktes 1857 i Godthaab. Vi tro at gjøre vore Læsere en Fornøjelse ved at meddele denne Rejsebeskrivelse, som *Nordenskiöld* nylig har offentliggjort i et svensk Tidsskrift.

Red.

Pok, en Grønlænder, der har været paa Rejser og som efter Hjemkomsten fortæller sine Landsmænd derom. Efter et Haandskrift, fundet hos Grønlænderne ved Godthaab.

Da *Pok* kom tilbage fra en Rejse til Evropeernes Land, fortalte han følgende til sine Landsmænd:

Pok siger: Nu har jeg set, hvad jeg ønskede at se.

Simik svarede: Du har rejst over den store Sø, og Du var ikke bange derfor?